

Király imposztorok

MÉSZÁROS MÁRTON

A magukat királyi sarjnak kiadó pusztá felsorolása oldalak tucatjait adná ki, ezért mi csak arra vállalkoztunk, hogy az előző század leghíresebb álhercege és álhercegnője nyomába eredjünk. *Harry Domela* a német császári trón örökösének, *Anna Anderson* pedig az orosz cár legkisebb lányának adta ki magát.

KORONAHERCEG A BÖRTÖNBŐL

Az *álherceg* című, *Harry Domela élete és kalandjai* alcímű kötetet maga az „érintett”, Harry Domela írta a kölni fogházban 1927-ben, januártól júniusig. Ugyanebben az évben, a százezres berlini kiadás után aranyozott gerincű vászonkötésben egy hazai kiadó is megjelenteti, *Keleti Márton* fordításában. Na, de ki a címbeli Domela? Mint, ahogy maga ismerteti: 1904-ben vagy 1905-ben, német szülők gyermekeként született a nyugat-lettországi Kurzeme Bauskában. „Még nem voltam egészen tízesztendő, amikor kitört a világháború. A kis határmenti országrészben, ahol otthon voltam, éltem át az orosz hadsereg föl vonulását.” 15 évesen már a Freikorps, a német szabadcsapatok oldalán harcol a baltikumi felkelők ellen. Csak az első világháború végén költözik Németországba – édesapja ekkor már régen halott, bátyját az oroszok elhurcolták és megölték. Szülei hazájában életkora miatt a hadsereg nem fogadja tárt – plasztikusan: semmilyen – karokkal, ezért alantás munkák elvégzésére kényszerül. Nem nagy kunszt rájönni: nem fülhet a foga a piszkos melóért, hiszen rendre nemesi sarjnak adja ki magát.

Korff báró, hangzatos név, de Harry Domela számára nem jelenthet feltétlen örömet, hiszen többek között ennek a névnek a jogtalan viselése miatt számtalanszor bebörtözzik. *Lieven* herceg, a messzi Lettországból, sza-

HARRY DOMELA

badlábon már így mutatkozik be a heidelbergi értelmiségnek, azt állítva, hogy rangjától a weimari köztársaság megfosztotta. A grófok, bárók, hercegek hisznek neki, talán nem is nehéz meggyőzni őket, mert egyből meglátják benne *Vilmos* herceget, a trónfosztott II. Vilmos császár unokáját. A dübörgő 20-as években még nem számít beláthatatlanul réginek a porosz királyok és német császárok kora. A monarchista szervezetek éltetnék a *Hohenzollern*-házat, és tehetnék is joggal, hiszen a császár csak 1941-ben halálozik el, fia, Vilmos koronaherceg meg 1951-ben, az utóbbi gyermeke, az említett Vilmos pedig csu-

pán egy évvel fiatalabb Domelánál, aki rendkívül módon hasonlít rá. Történetünk idején a monarchia intézményének milliószerű támogatója akad.

És ha egy arisztokrata azt gondolja, hogy inkognitóban a városában jár a koronaherceg jóképű fia, mihez fog? Megvendégeli, megkocsikáztatja, elszállásolja az otthonában, és továbbadja a pletykát a többi főúri családnak. Tübingiában és Poroszországban a méltóságok és üzlemberek – így gondolkodva – kézzől kézre adják az álherceget, mindaddig, amíg a hirtelen felkorbácsolt monarchiaszimpátia nyomába eredő sajtó le nem rántja a leplet az imposztorról. Domela időben észbe kap: Franciaország felé veszi az úti célját, hogy csatlakozhasson a kétes egzisztenciákat is befogadó Francia Idegenlégióba. Nem jár sikerrel, mert amint fellép a vonatra, a hatóságok lefűlelik. A következő hét hónapot egy kölni börtönben tölti, a tárgyalására várva írja meg a hivatkozott önéletrajzát. A bíróság végül felmenti: a csalásai ártalmatlanok voltak. Domela könyve viszont nem egészen, hiszen olyan sikereket ér el, amivel szerzője rögtön eladhatja a megfilmesítés jogait. A kalandos életből több film készül. Az álherceg című 1927-es némafilmben például Harry Domelát Harry Domela játszhatja.

Az 1930-as években, maga mögött hagyva a bulvárt, Németországból Hollandiába emigrál, ahol természetesen hamis papírokkal *Victor Zsajka* néven kezd új életet. *Jef Last* holland író a bizalmába fogadja, ő ismerteti meg a Nobel-díjas francia íróval, kritikussal *André Gide*-del. Lasttal együtt harcolnak a spanyol polgárháborúban, az előzmények szempontjából némileg pikáns módon a köztársaságpártiak oldalán. Később Belgiumba, majd Franciaországba kerül, de a Vichy-kormány internálja. Ha nincs Gide, később nem juthatna Mexikóba, onnan pedig Venezuelába, ahol tanárként talál állást. 1978 óta nem ad életjelet magáról, vélhetőleg már hosszú ideje nincsen az élők sorában.

CÁRLÁNY A DILIHÁZBÓL

1920. február 17-én, az esti órákban egy fiatal nő teste csobban a Spree vízébe. A berlini járőrelők látták, hogy a nő a partról vetette magát a fagyos vízbe. Egyikőjük, amilyen gyorsan csak

tudja, kihalásza. A nő hálás mosollyal néz a körülötte állókra, de nem szól, hiába firtatják az öngyilkossági kísérlet okait. Órák telnek el, mire megszólal: „Nem emlékszem semmire.” A Lützowstrassén álló Erzsébet kórházban papírok és öntudat nélkül roppant nehéz segíteni rajta, ezért onnan – további kivizsgálás és gyógykezelés céljából – átszállítják a Berlin közelében lévő dalldorfi ideggyógyintézetbe. „A beteg testsúlya 55 kilogramm, magassága 1 méter 57 centiméter, nyugodtan viselkedik, de nem hajlandó megmondani a nevét, korát, lakhelyét, és még arról sem hajlandó beszélni, hogy miért akarja az adatait titokban tartani” – jegyzik az adatlapjára. Mire egyértelművé válik, hogy senki nem keresi, nem tűnt el sehonnan, nem szökött meg sehonnan, már az „Ismeretlen” néven szerepel a betegek sorában.

Idővel meghökkentő dolgokat produkál: álmában elmotyog egy-két szót. Orosz szavakat mond, német akcentussal, legalábbis ezt hiszik. Amikor megemlítik neki, nem válaszol, és zavarba esik. Mindenki úgy gondolja, hogy el akar titkolni valamit, például a származását. Ezt a teóriát látszik alátámasztani, hogy a kartoték szerint munkásnőként dolgozott, de törekeny testalkata, aprócska keze és finom modora rácsafol erre. *Halász Zoltán* azt írja a *Királynők, királynék* című olvasmányos könyvében, hogy amikor az Ismeretlen megpillantja az újságokban az orosz cári családot ábrázoló képeket, „feltartóztathatatlan zokogásba” tör ki.

Mint ismeretes, 1918. július 17-re virradóra a bolsevikok agyonlőtték az akkor már trónjáról lemondott és házi őrizetben tartott orosz cárt, *II. Miklóst* és családját, szolgálóit és orvosukat. *Alekszandra Fjodorovna* cárné heszeni nagyhercegnőként jött világra, ezért a família tragikus sorsa igencsak érdeklí a német olvasókat. De az első világháború utáni Németországban nem csak németek olvasnak napilapot és társasági sajtót, hiszen nem olyan régen félmilliónál is több orosz emigráns kapott lehetőséget egy ottani, új életre. *Clara Peuthert*, az Ismeretlen szoba- és betegtársa hosszas megfigyelés után arra jut, hogy a folyóból kihalászott a cár atyuska és anyuska másodszülött leánya, *Tatyjana Nyikolajevna Romanova* nagyhercegnő. Amikor elhangzik a „Te...ő vagy!” felkiáltás, a fiatalasszony igenlően

ANASZTASZIJA NYIKOLAJEVNA ROMANOVA

ANNA ANDERSON

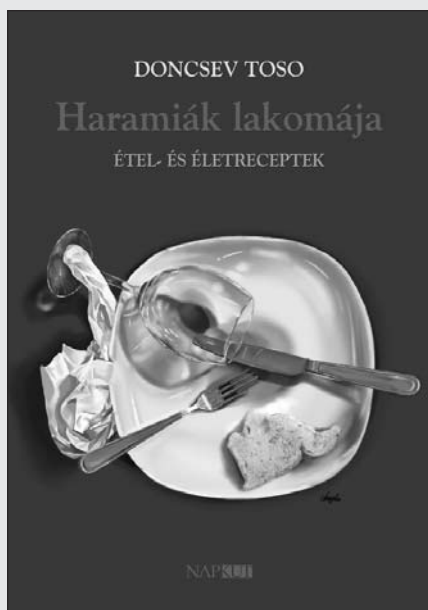
bólint, és mutatóujját a szája elé tapasztja. Clara betartja a hallgatási fogadalmat, nem úgy, mint az érintett, aki elmeséli a másik betegnek, hogy attól tart, megölik, ha kiderül, hogy valóban ő a cár leánya. *Nicholas von Schwabe*, az emigráció prominens tagja meglátogatja az elmeorvosintézetben, és csont nélkül elhiszi, hogy a nagyhercegnővel van dolga. Olyannyira, hogy biztatására *Zinaida Tolsztoj*, a néhai cárné barátnője is felkeresi, bár *Sophie Buxhoeveden* bárónő, a lány korábbi udvarhölgye úgy véli, mégsem lehet Tatyjana, hiszen ahhoz túl alacsony, és még az angolul, franciául és oroszul feltett kérdésekre sem kap választ. A bárónő távozása után a beteg kijelenti: „Nem állítottam, hogy Tatyjana volnék.”

Thea Malinovsky, az egyik dalldorfi ápoló később azt nyilatkozza, hogy a páciens 1921-ben már arról beszélt neki, hogy ő *II. Miklós* legkisebb leánya, *Anasztaszija Nyikolajevna Romanova* nagyhercegnő. Schwabe első között jelenti ki, hogy a cár kisebbik leányával van dolguk. *Marija Fjodorovna*, *III. Sándor* cár idős felesége, vagyis *Anasztázia* nagyanyja viszont a kezdetektől mereven elutasítja annak a lehetőségét, hogy az unokáját kezelték volna az elmeorvosintézetben. De nem azért, amiért gondoljuk... 80 éves korában bekövetkezett haláláig ugyanis azt hitte, hogy nem ölhettek meg fiát, menyét, unokáit azok, akik valaha úgy szerették és tisztelték a dinasztiát. Szerinte megmenekültek és álnév adta biztonságban élnek.

Az *Anasztázia*val azonosított mégis sorra tartja az audienciákat, s udvari emberek és több családtag számára hitelt érdemlően bizonyításra kerül a személyazonosság. Időről időre beszél a jekatyerinburgi véres éjszakáról is, szoba hozva egy *Alekszander Csajkovszkij*nek nevezett, lengyel származású katonát, aki megmentette. (Magát *Anna Csajkovszkij*nek, később *Anna Anderson*nak titulálja, hozzátéve, hogy az Anna az *Anasztázia* rövidítése.) Sokan akarják szívvel-lélekkel hinni, hogy az uralkodócsalád egyik kivégettnek hitt tagja mégis életben maradt, de egy nyomos ellenérv rövid időre őket is elbizonytalanítja. Az ifjú hölgy nem hajlandó oroszul beszélni, de a németben a főnevek nemek szerinti besorolását is gyakran eltéveszti. *Karl Bonhoeffer* és *Lothar Nobel* pszichiáterek szerint az átélt sokkhatás miatt csökkentek a kognitív képességei.

Arthur von Kleist báró, ugyancsak orosz emigráns, önzetlenül befogadja a berlini otthonába. Nem lehet rossz egy fedél alatt egy királyi fenséggel, *Kleist* is így gondolta, mert bestsellert ír az *Anasztázia*-sztoriból! *Romanov de Beauharnais Leuchtenberg* herceg szolidaritásból ad szállást neki – és nem azért, mert biztos a származásában. A herceg felesége nem szívleli a jövevényt, mindennaposak az összezőrdülések. *Pierre Gilliard*, a cár gyermekeinek francia nyelvtanára is meglátogatja a fiatalasszonyt és sejthető, mit gondol, hiszen később „ál-Anasztázia” fog könyvet írni. Nem kérdés, hogy miért ellenkeznek ilyen sokan

ÁBRÁNDOZÁS

„Az öregségben az a szörnyű, hogy ebben a korban már nem lehet ábrándozni” – állapítja meg keserűn *Ilija Volen*, a jeles bolgár prózaíró és aforizmaszerző. Milyen igaz a megállapítás, hiszen ábrándozni vénséges vénként is lehetne, ám cseppet sem érdemes! Tudjuk, szemernyi esélyünk sincs arra, hogy a legszerényebb álmainkból is megvalósuljon bármí.

ERŐ

A nő ereje fiatalágában és szépségében rejlik, a férfié a gazdagságában és a hatalmában. A nőt az idő uralja, a férfit a sorsa. Mindkettőjüket az élet végessége. A javakkal, az adottságokkal és a tehetséggel való helyes sáfárkodás képessége a valódi bölcsesség, amely szépség, gazdagság és hatalom nélkül is megszerezhető – az évek múlásával és az életünkről, a világról kialakított valós szemlélettel.

SÍRHELYNYI KRUMPLIFÖLD

Az 1-es út mentén, a bicskei elágazásnál sírköves kínálja portékáit: márvány síremlékeket és olcsó krumplit, az utóbbit a piacihoz képest fél áron. Porból vétettünk és porrá leszünk, int a Szentírás, de lám haló porainkból – potom pénzért – lepedőnyi sírhanton burgonya is terem. ❀

meglátni a nagyhercegnőt benne: pletykák keringenek arról, hogy II. Miklós milliókat helyezett el külföldi bankokba, hogy biztosítsa gyermekei megélhetését. A Herald Tribune cikksorozatát közöl Anasztáziáról, egy Amerikába kivándorolt orosz ex-hercegnő pedig meghívja magához. A titokzatos idegen a Park Avenue egyik luxus-apartmanjában és egy fényűző Long Island-i birtokon találja magát, az amerikai felsőosztály körében. *Edward Fallows*, a sikeres ügyvéd vállalja, hogy a legfelsőbb szintre viszi Anasztázia ügyét és eléri, hogy megkaphassa a Romanovoknak – az Angol Bankban őrzött – busás pénzét. Részvénytársaságot alapít, és megkéri gazdag ügyfeleit, hogy belátásuk szerinti összeggel lépjenek be, mert amint megszűnnek a Romanov-milliók, örömmel kifizeti a részeseidésüket.

Ahogy ígéri, '38-ban pert indít a pénzintézet ellen, azt követelve, hogy érvénytelenítsék a végzést, amely a meggyilkolt cár örökösei közül kihagyja az egyetlen egyenes ági leszármazottat, Anasztázia nagyhercegnőt. Mire harminc év elmúltával ítélet születik, az ügyvéd már nincs az élők sorában, de az őt követő sem. Időközben több film is készül a szövevényes történetből (pro- és kontra egyaránt), *Ingrid Bergman* pedig Oscar-díjat kap az *Anasztázia* címszerepéért. Alanyunk addigra bejárja a fél világot, feleségül megy egy amerikai leszármazáskutatóhoz és a Fekete-erdő egyik falvában talál békére. Ott királyi és főnemesi vendégek adják sorra a kilincset, macskák százai (!) lepik el az évek során roskataggá váló házát. Életét mégis Virginia államban fejezi be, ott derül ki, hogy a bíróság harminc év után elutasította a keresetet, tehát nem nyer bizonyítást, hogy orosz nagyhercegnő volna. 1984-ben, 87 évesen ugyanott hal meg. Utóbb kiderül, hogy *Franziska Schanzkowskának* hívhatták, lengyel volt, és a munkásosztály tagja.

ROMANOV-ÖNJELÖLTEK

1991-ig kell várni arra, hogy a szovjet birodalom széthullása után megtalálják a Romanovok jelöletlen sírját, majd DNS-vizsgálatokkal igazolják, hogy valóban a cár és a cárné, valamint három lányuk és a személyzet leggyilkolt tagjai nyugszanak ott. Egy má-

sik hercegnő és *Alekszej* cárevics maradványai viszont hiányoznak, de '94-ben egy másik jelöletlen sírban megtalálják a trónörökös és *Mária* nagyhercegnő tetemét. 2008-ban a cárt és családját jogtiprás áldozatának ismeri el és rehabilitálja az orosz legfelsőbb bíróság. A kivégzés centenáriuma több ezren gyűlnek össze a helyszínen, az Ipatjev-ház helyén épített templomnál. Ma mindannyian az orosz ortodox egyház szentjei.

Azonban nem csak egy ál-Anasztázia tartotta lázban a világot. *Nagyezsda Vasziljeva* nem talált „értő fülekre”, ezért leveleket írt *V. György* brit királynak. Később csavart egyet a sztóriáján: egy rigai kereskedő lányának adta ki magát, de idővel visszatért az alaptörténethez. 1971-ben, elborult elmével egy kazani elmegyógyintézetben halt meg. *Marga Boodts*, *Granny Alina*, *Maddess Aiort* mind azt állította, II. Miklós valamelyik leányai, *Larissa Tudorról* pedig a halála után kapott szárnyra a pletyka, miszerint ő volt *Tatyjana*. *Michael Goleniewski* hármassügynök, aki szovjet és lengyel információkat szivároztatott az amerikai Központi Hírszerző Ügynökségnek (CIA), a '60-as években állt elő azzal, hogy ő a cárevics, akit *Jakov Jurovskij*, az egyik bolsevik gyilkos menekített ki a halál torkából. Később találkozott *Eugenia Smithszel*, aki ugyancsak Anasztáziának tartotta magát. A férfi azt nyilatkozta a *Life*-nek, hogy Smith valóban a „nővére”, „Anasztázia”, az asszony pedig ugyancsak felismerte Goleniewskiben a „kisöccsét”, „Alekszejt”.

A sort hosszan lehetne folytatni. *Anatolij Ionov* például azt állította, hogy a tizenkilenc évesen megölt Anasztázia fia, és levelet írt *Vlagyimir Putyin* volt orosz miniszterelnöknek, jelenlegi köztársasági elnöknek és azt kérte, hasonlítsák össze a DNS-ét a jekatyerinburgi maradványokéval. A 2000-ben elhunyt *Natalja Bilikodze* 95 évesen kezdte el használni az Anasztázia nagyhercegnő nevet. Szövetmintái nem mutattak egyezést egyetlen Romanovéval sem.

A világtörténelem színpadán tucatnyi csaló tűnt fel, akinek angol, albán, portugál, svéd monarchisták is áldozatul estek. Gyanítható, hogy a köztársaságok korában sem csilapodik az imposztorok munkakedve. ❀